

(... mai i te whārangi o tua ake)

takitahi ngā whetū o te rangi. Me aro atu anō i mua mai o tērā wā.

E mau ana anō tētahi wāhanga e tono ana kia whakaatu mai ngā tauira me pēhea e pai ake ai te kura ki tā rātou tiro atu. Kei reira anō ētahi whakaaro hei whakaatu i konei.

Ko tētahi o ngā koronga i auau tonu te puta ake, kia whakaritea he wāhanga mō te taukumekume, kōrero tene rānei hei kīnaki i ngā mahi tuhi. I mahara mātou ka nui ngā wā whakangā hei whakapakari i te reo kōrero, inā hoki nui ake i te whā hāora ia rā e kai tahi ana, e whakatā tahi ana, e kaukau tahi ana mātou, ā, koirā tētahi wā pai mō te whakamātau i ngā kupu hou, i ngā whakataukī hou, i ngā kīwaha hou, koinā hoki te wā pai ki te piri atu ki tētahi tangata matatau ake i a koe hei hoa whakamātau mōu. Engari te āhua nei kāore i ngata te hiahia ki te kōrero Māori i ērā wā kōrero ngau parāoa noa iho. E mea noa ana te Taura Whiri ki te whakaritea he wāhi mō te tūtū mai a ngā pia ki te kōrero tene, me āhei anō te kaiwhakaako ki te whakatika atu i ngā hapa o roto, kaua i te wā tonu e haere ana ngā kōrero, engari kia mutu rā anō ngā kōrero.

I a au e kōrero nei mō tēnei mea, mō te whakatika i te reo o te tangata, kia whakamārama atu au i te whakaaro o te Taura Whiri ki tēnei mahi. I whakapae mai hoki tētahi tangata i a māua i hea rā, he takahi mana, he patu tangata kē te mahi a te Taura Whiri e kaha nei tā mātou whakatika i te reo o te tangata i ēnei momo hui. He wātōna kei te tika tēnei whakapae, mena he wāhi kē, he kaupapa kē, he hunga whakarongo kē, he take kē i haramai ai te tangata ki tētahi hui, engari i roto i tētahi kura whakapiki reo, ko tā mātou atu, kāore he mahi i tua atu.

Waihoki, ki a au nei nā, ko te waiho kia hē tonu te reo o te nanakia e whakamomori ana kia pai ake tōna

reo, kātahi nā te patu wairua. Kua rongu hoki au i te tangata nāna tērā whakapae e kī ana hei aha noa i whakatika atu ai i tētahi o ana ākonga (he kaiwhakaako reo Māori kē hoki te tangata nei), engari huri atu ana te tuarā o taua ākonga, hiki ana te waha ki te auē me te kata anō, he hauā mārika nō te reo o te tāhae rā. He aha ia nei te kupu mō tērā? He aroha, he whakaaro pai ki te tangata? Engari mō tēnā. Nō reira me waiho pea tēnā momo whiu ki te puku mau ai.

Anei anō ētahi o ngā mahi e whakaaro nuitia ana e ngā ākonga:

- me huri haere ngā kura pēnei ki tēnā rohe, ki tēnā rohe;
- me nui ake ngā reo-ā-iwi ka whakaurua ki te pukapuka hei whai mā te hunga ako;
- me āta tiro tiro ngā tuhinga tawhito;
- me whakarite he wā mō ngā mahi hākinakina, ka whakamahi ai i ngā kupu hou a te Taura Whiri mō ēnei tākaro;
- me whakarite he wā mō ngā kōrero paki, mahi whakaari;
- mena ka taea, me rau atu ki te pukapuka he kōrero mō ngā kaupapa o ēnei rā, pēnei i te mate ārai kore, i te tūkino wahine, tamariki, i ngā raruraru taiao.

I rere anō te pātai i te pō o te Tāite mō te wāhi ki ngā tamariki, e pai ana rānei te Taura Whiri kia haria mai te mahi a te tamariki. I reira tonu ka puta te whakautu a te Taura Whiri ki tērā pātai, arā, kāore he aha tahi ki a mātou inā haria mai ngā tamariki, engari me tamariki mōhio ki te kōrero Māori, kia kore ai e tītakataka noa te kaupapa i hui tahi ai tātou. Hei tāpiri ki tērā, ka pai anō pea ki te whakarērea ngā tamariki kaha te whakakuene, te tangiweto, te haututū rānei ki te kāinga, heoi anō kei a koutou anō, mātua mā, te tikanga!

Katoa ēnei whakaaro o runga ake nei ka āta tirohia